

פרק י"א:

צירוף בעל דין

1. העובדה שרוכשי הדירות עצמם אינם תובעים קבלת סעד נגד צד ג' אינה מעלה או מורידה: כך, למשל, יכול פלוני לעתור לצירופו כבעל דין נוסף להליך קיום אם הוא בעל דין "דרוש" בגדר תקנה 24 והוא - אף אם התובע לא העמיד נגדו סעד קונקרטי וכתב-התביעה שהוגש נגדו לא ימחק: ע"א 543/59 מדינת ישראל נ' קיסלוג ואח', פ"ד יד(2) 1165; והוא הדין במקרה שלפנינו, מכוח תקנה 424.

בש"א 4553/01 שיכון ופיתוח לישראל נ' ברזילי משה ו-19 אח', תק-על 2001(2) 611.

נפסק מפי כב' המשנה לנשיא ש' לויין:

"1. לבית-המשפט המחוזי בחיפה הוגשה תובענת רוכשי דירות (להלן: 'רוכשי דירות') כנגד חברה קבלנית (להלן: 'שיכון ופיתוח') שעלתה ליקויי בניה. בגדר התובענה נשלחו הודעות לצדדים שלישיים, רביעיים וחמישיים (להלן: 'המשיבים מס' 2-5' ו-'הודעות לצד שלישי', בהתאמה), שנדונו ביחד עם התובענה. בית-המשפט המחוזי קבל את התובענה אך בחלקה וחייב את שיכון ופיתוח לשלם לבעלי הדירות סכומי כסף. הוא חייב גם את המשיבים מס' 2-5 בתשלום סכומי כסף בגדר ההודעות לצד שלישי. רוכשי הדירות ערערו לבית-משפט זה על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי כנגד מיעוט הסכומים שנפסקו להם (להלן: 'הערעור העיקרי'). נוסף לשיכון ופיתוח נרשמו ברשימת המשיבים שבכתב-הערעור גם המשיבים 5-2. שיכון ופיתוח לא הגישה מצידה ערעור נפרד להגדלת חוביהם של המשיבים 5-2, אם כי היא טוענת כי אם הערעור יתקבל יש להגדיל את חובם הכספי של אלה.

משלא נתבקש בערעור סעד כנגד המשיבים מס' 5-2, עתרו הללו למחיקתם. רוכשי הדירות לא התנגדו למחיקה. שיכון ופיתוח התנגדה. ביום 23.5.01 החליט הרשם המלומד - נוכח עמדת רוכשי הדירות - שאין מנוס ממחיקת המשיבים מס' 5-2 מכתב-הערעור וכך החליט (להלן: 'ההחלטה'). עם זאת הוא רמז בהחלטתו ששיכון ופיתוח רשאית לעתור להארכת המועד להגשת ערעור נפרד המיועד להביא לחיובם של המשיבים מס' 5-2 במקרה שהערעור העיקרי יתקבל. לפני ערעורה של שיכון ופיתוח על ההחלטה. רוכשי הדירות לא התנגדו לקבלת הערעור; לעומת זאת שבו המשיבים מס' 5-2 וטענו כי משלא נתבקש כל סעד כנגדם בגדר הערעור, אחת היה

דינם להימחק מכתב-הערעור.

לשם השלמה יש לציין שלאחר מתן ההחלטה עתרה שיכון ופיתוח למחיקת הערעור העיקרי עקב אי-צירופם של המשיבים מס' 5-2; הרשם דחה את בקשתה. הוא קבע שבגדר הערעור העיקרי לא תוכל שיכון ופיתוח לעורר את השגותיה כנגד המשיבים מס' 5-2 במקרה שהערעור יתקבל. הוא חזר על עמדתו בהחלטה שאין טעם בהותרת המשיבים 5-2 ברשימת המשיבים אם לא נתבקש סעד כנגדם ואם אין הם חפצים להשתתף בהליך; מסמכותו לפי תקנה 412(ג) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן: 'התקנות') 'לוותר על המצאת כתב-הערעור למשיב שאינו נוגע בדבר במישרין' גזר הרשם המלומד גם את המסקנה שקנויה לו סמכות למחוק משיבים שלא נתבקש סעד כנגדם, לפי בקשתם, מכתב-הערעור.

סבור אני שדין הערעור להתקבל.

2. תקנה 424 קובעת את הכלל ש'כל מי שהיה בעל דין בתובענה לפני הערכאה הקודמת ואינו מערער, יהיה משיב בערעור'. אין המדובר בתקנה טכנית הואיל, ואם בעל דין, העשוי להיפגע מתוצאות הערעור, לא יצורף יכול ותגרמנה תקלות המורות בהליך, כגון שתוצאת פסק-הדין לא תחייב אותו, ראה למשל: המ' 795/69 חבני נ' פלד ואח', פ"ד כד(1) 676. מטרת התקנה האמורה היא לידע את בית-המשפט שלערעור לגבי זהות בעלי הדין העלולים להיפגע על-ידי הערעור. אכן צירופם של המשיבים שהיו בעלי דין בערכאה הקודמת מקנה להם זכות טיעון; ע"א 483/86 ברינבך נ' הוועדה המקומית, פ"ד מב(3) 228; אמנם, לפי תקנה 412(ב) לתקנות רשאי בית-המשפט שלערעור או הרשם 'לוותר' על המצאת כתב-הערעור למשיב שאינו נוגע בדבר במישרין, אולם זאת הוא יעשה רק במקרים נדירים, שכן הכלל הוא שאם קיימת אפשרות כלשהי שזכויותיו של בעל דין בערכאה הראשונה יוגבלו

החלטת בית-המשפט המחוזי בדבר איחוד הדיון להגשים את האינטרס של שיכון ופיתוח שהמשיבות 5-2 תהיינה קשורות בתוצאת ההתדיינות שבינה לבין רוכשי הדירות. אין כל טעם או הגיון להפריד מחדש בין ההליך העיקרי לבין הליכי ההודעה לצד שלישי דווקא בערכאת הערעור ולחייב את שיכון ופיתוח להגיש ערעור נפרד - על-תנאי - שבגדרו יכול המשיבים מס' 5-2 לא יהיו קשורים בתוצאת הערעור בין רוכשי הדירות לבין שיכון ופיתוח; ואיני רואה כל סיבה לשלול משיכון ופיתוח את הזכות - בהתקבל ערעורם של רוכשי הדירות - לזכות בגדר הערעור העיקרי עצמו בפסק של חיוב נוסף גם נגד הצד השלישי, המבוסס, כאחד מנדבכיו, על פסק-הדין המקבל את הערעור נגדה, אם ינתן.

4. עובדה זו בלבד שרוכשי הדירות עצמם אינם תובעים קבלת סעד נגד המשיבים מס' 5-2 אינה מעלה או מורידה: כך, למשל, יכול פלוני לעתור לצירופו כבעל דין נוסף להליך קיים אם הוא בעל דין 'דרוש' בגדר תקנה 24 והוא - אף אם התובע לא העמיד נגדו סעד קונקרטי וכתב-התביעה שהוגש נגדו לא ימחק: ע"א 543/59 מדינת ישראל נ' קיסלוג, פ"ד יד(2) 1165; והוא הדין במקרה שלפנינו, מכוח תקנה 424.

הערעור מתקבל איפוא והחלטת המחיקה מתבטלת. ממילא אין לראות במשיבים 5-2 משיבים פורמליים.

או יופחתו בעטיו של הערעור שהוגש, יש להמציא לו את כתב-הערעור: בש"א 1770/91 אליהו חברה לביטוח נ' ברנע ואח', פ"ד מה(3) 875. לא זו אף זאת: יכול בית-המשפט או הרשם 'לוותר' על ההמצאה, אך בשום מקרה אין פוטרים מערער מלעשות מי שהיה בעל הדין כמשיב לערעור: ראה ע"א 483/86 הנ"ל. פטר השופט או הרשם את המערער על-פי צד אחד מהמצאה למשיב פלוני, רשאי זה לעתור לביטול ההחלטה, כגון כשברצונו להגיש ערעור שכנגד. נמצא שבמקרה דנן לא היה מקום למחוק את המשיבים מס' 5-2 מכתב-הערעור. לכל היותר יכול היה הרשם המלומד 'לוותר' על ההמצאה למשיבים אלה אם שוכנע שאין הם יכולים להיפגע מתוצאות הערעור. גם אם לא עשה כן יכול שופט בדיון מקדמי בערעור להגדיר משיב כ-'בעל דין פורמלי' על יסוד תקנה 445(5) לתקנות, אם נוכח לדעת כי קבלת הערעור אינה עלולה לפגוע בו.

3. האם באים המשיבים 5-2 בכלל 'כל מי שהיה בעל דין בתובענה לפני הערכאה הקודמת ואינו מערער' בגדר תקנה 424 לתקנות? לדידי אין ספק בדבר. הרי בית-המשפט המחוזי בחיפה הורה על שמיעת התובענה ביחד עם ההודעה לצד שלישי ובגדר החלטתו גם יכלו המשיבים מס' 5-2 לחקור את עדי רוכשי הדירות על-מנת להקטין את חיובה של שיכון ופיתוח ובכך להקטין גם את שיעור החיוב המוטל עליהם: המ' 179/56, ע"א 258/56 סיברסקי נ' גייקובס ואח', פ"ד י(1) 1997. מאידך גיסא נועדה